

Vart går USA?

Vi har i styrelsen försökt erbjuda föredrag i tiden eller aktuella frågor i samhällsdebatten. I våras inbjöd vi till ett föredrag med rubriken: *Vart går Europa?* Det var mycket uppskattat, så i höst bjöd vi in till ett ämne som är av stort intresse och nu tar mycket plats i media. Vart går USA och vad händer i det kommande presidentvalet? Onsdagen den 17 oktober samlades 27 intresserade seniorer för att lyssna till Docent Adam Hjortén från Nordamerikainstitutet vid Uppsala universitet.

Det politiska systemet i USA bygger på en maktdelningsprincip, det vill säga att makten delas mellan den verkställande makten (presidenten), den lagstiftande makten (kongressen) och den dömande makten (högsta domstolen). Utöver detta delas den offentliga makten i en dualism mellan den federala statsmakten och delstatsstyrena. Förutom presidentvalet sker ett stort antal andra val på olika nivåer i samhällsapparaten. Senaten har 100 ledamöter (2 per delstat) och 1/3 väljs vartannat år. Representanthuset har 435 ledamöter och alla väljs vartannat år. Här varierar antalet ledamöterna per delstat efter folkmängden.

Formellt sett röstar amerikanerna inte direkt på presidentkandidaterna, utan på kandidater till elektorskollegiet (dock väljer amerikanerna direkt mellan presidentkandidaterna på valsedlarna). Elektorerna i sin tur, röstar på någon av presidentkandidaterna. Antalet elektorer är 538. Dessa fördelas mellan delstaterna enligt en speciell beräkningsmodell. I praktiken kan USA sägas ha ett tvåpartisystem, där vinnarna i delstaten tar samtliga elektorer med något undantag.

Adam kommenterade de nu mycket frekventa opinionsundersökningarna. Dessa visar ett jämviktsläge på nationell nivå. Valet kommer dock att avgöras i några s.k. vågmästarstater. Det är därmed inte säkert att vinnaren får flest röster på nationella nivån.

Adams bedömning var att republikanerna kan få majoritet i Senaten medan demokraterna får majoritet i Representanthuset. Det sker hela tiden förändringar i väljarkårens sammansättning och därmed kommer stödet för partierna också att förändras. Kamala Harris förväntas få stöd från flertalet befolkningsgrupper förutom män. Den vita befolkningsgruppen är på väg att hamna i minoritet. Den politiska polariseringen bland politiker ökar. Samma utveckling är dock svårare att se bland väljarna. En bild är att känslomässigt känner man allt mindre för det andra partiet. Man håller på och hejar på sitt eget parti.

De frågor som kan komma att avgöra valet är ekonomin, invandringen, abortfrågan, demokratifrågor och utrikespolitiken. Normalt spelar utrikespolitiken en liten roll i valen, men med tanke på hur det ser ut i omvärlden kan den få större betydelse denna gång. Demokratihotet är en verklighet för många, men man ser det från helt olika håll. Demokraterna ser Trump som hotet medan republikanerna pekar på illegal röstning och stulet val med de pågående rättsprocesserna.

Adam Hjortén pekade avslutningsvis på osäkerheten om vad som kan hända efter valdagen. Det jämna opinionsläget kan innebära att slutresultatet dröjer. Vad kan hända om Trump

förlorar och inte erkänner valresultatet? Det finns en risk för politiskt våld. Många amerikaner litar inte på statsmakten. Allt avgörs inte i valet.

Efter ett intressant och uppskattat föredrag gick vi till ett närbeläget kafé för en eftermiddagsfika (föreningen bjöd). Vi kunde där under trevlig samvaro fortsätta diskussionen kring det stundande presidentvalet och andra aktuella seniora frågor.

Anders Rickardsson